

Lesdagen: 3

Lestijden van 11.00 tot 17.00 uur (1 uur lunchpauze)

Indien online; van 09.30 – 15.30 (1 uur lunchpauze)

**In verband met covid-19 zijn vanaf maart 2020 de lessen (gedeeltelijk) online uitgevoerd.
Het aantal contacturen zijn hetzelfde**

Dag 1

Onderwerp van deze dag : Theorie over de betekenis van kindertekeningen

Doelstellingen van deze dag

Theorie van de ontwikkeling van de psyche van het kind in relatie tot het evolutionaire bewustwordingsproces;

Neurologie en het ontstaan en verwerken van beelden

De fasen van ontwikkeling in kindertekeningen in vergelijking met de psychologische ontwikkeling van het kind;

Voorbereiding van de deelnemers voor deze dag (literatuurvoorbereiding, casus meebrengen e.d.)

Verplichte literatuur

Theresa Foks-Appelman “Kinderen geven tekens” . Eburon Delft, 4^e druk (156 blz.)

Hoofdstuk 1.4 . De betekenis van een symbool, van “Kinderen geven tekens” .(24 blz.)

Meenemen van tekeningen van kinderen waar een huis, boom of mens op staat, met vermelding van leeftijd en kennis van de levenssituatie op dat moment

Tijdsindeling les 1

10.30 – 11.00	30	binnenkomen, koffie en thee, kennismaking, boekentafel.
11.00 - 11.45	45	Theorie PowerPoint presentatie over de ontwikkeling universele tekeningen en kinderspel gebaseerd op analytische psychologie en fasentheorie van E. Neumann (The Child) Theorie van het onbewuste. Neurologisch onderzoek naar beeldverwerking, Ontwikkelingspsychologie van kinderen van 0 tot 16 jaar.
11.45- 12.15	30	In kleine groepjes praktische oefening in herkennen fasen in tekening of spelsituatie
12.15– 13.15	60	lunchpauze
13.15 – 14.00	45	Bespreking meegebrachte casusvoorbeelden van cursisten
14.00 - 14.45	45	Vervolg theoretische presentatie met voorbeelden ontwikkelingsfasen in tekeningen
14.45 -15.00	15	theepauze
15.00 – 15.30	30	individuele praktische ervaring hoe een kind aangespoord kan worden om te gaan tekenen

15.30 – 16.00	30	groepsbespreking over ervaring tekenen of spelen
16.00- 16.45	45	bespreking meegebrachte casusvoorbeelden van cursisten
16.45- 17.00	15	discussie, evaluatie en vragen

Dag 2

Onderwerp van deze dag:

Welke tekeningen en spel horen bij een bepaalde leeftijdsfase , stereotypen van jongens en meisjes.

Doelstellingen van deze dag

De ontwikkeling van kinderen in relatie tot ontwikkelingsfasen in tekeningen en spel. Fasentheorie van Erikson, Piaget, Freud en Neumann worden met elkaar vergeleken en in relatie tot elkaar gebracht.

Voorbereiding van de deelnemers voor deze dag.

Meenemen van tekeningen van kinderen tussen 4 en 12 jaar met vermelding van leeftijd en geslacht en enige achtergrondinformatie van de levenssituatie van het kind

Literatuur

Verplichte literatuur

Theresa Foks-Appelman “Kinderen geven tekens”. Eburon Delft, vanaf 4^e druk
Hoofdstuk 7 en 8 van “Kinderen geven tekens”. (23 blz.)

Tijdsindeling

10.30 – 11.00	Binnenkomen, koffie, thee, boekentafel, spelmateriaal uitwisseling netwerk met medecursisten
11.00 -11.15	Terugblik en vragen vorige les
11.-15 – 12.00	Theorie : Diapresentatie over specifieke kenmerken in tekeningen van kinderen in de leeftijdsfasen van 2 tot 4 jaar, van 7 tot 12 jaar en van 12 tot 16 jr.
12.00 - 12.30	Praktijkoefening: Aan de hand van een specifieke opdracht een tekening maken, of een spel spelen.De deelnemers krijgen voorbeelden hoe een voorstel of een vraag om een tekening te maken of een spel te spelen past bijeen speciale(moeilijke) situatie van een kind.
12.30- 13.30	lunchpauze
13.30- 14.15	Evaluatie en feedback praktijkcoefening
14.15 – 15.00.	Theorie: diapresentatie met casusvoorbeelden van specifieke jongens- en meisjesteekeningen en spel. Ongezond spel, plagen en pesten en oorlogsspel, gamen, tekenen op de pc of smartphone.
15.00 – 15.15	theepauze
15.15 - 16.45 uur die	Bespreking huiswerkopdracht. Bespreking en analyse van tekeningen deelnemers hebben meegenomen uit eigen praktijk

16.30 - 17.00 uur Discussie, vragen en evaluatie van de dag

Dag 3

Onderwerp van deze dag:

De betekenis van symbolen in spel en tekeningen

Doelstellingen van deze dag

Leren om een symbolische betekenis in kindertekeningen en kinderspel te herkennen, te analyseren en interpreteren.

Literatuur

Verplichte literatuur

Theresa Foks-Appelman "Kinderen geven tekens". Eburon Delft, vanaf 4^e druk, vanaf hoofdstuk 6 blz. 117-156.

Voorbereiding van de deelnemers voor deze dag

Toets/huiswerkopdracht presentatie , casusvoorbeelden,

Tijdsindeling

10.30 – 11.00	Binnenkomen, koffie, thee, boekentafel, spelmateriaal
11.00 – 11.15	Terugblik vorige les eventuele vragen
11.15 – 12.00	Theorie: Diapresentatie over de universele betekenis van kleuren, vormen en lay-out in tekeningen in therapie, religies, culturen en kunstgeschiedenis
12.00 – 12.30	bespreking en presentatie huiswerkopdrachten,
12.30- 13.30	lunchpauze
13.30.-14.30	Praktijkvoorbeelden, tekeningen, spelvoorbeelden, oudercontacten
14.30 – 14.45	theepauze
14.45 – 15.45	Theorie diapresentatie en casusvoorbeelden uit de praktijk
15.45-16.30	Bespreking tekeningen , vragen uit eigen praktijk of werk en of onderzoeksresultaten huiswerkopdracht
16.30 - 17.00	Evaluatie en feedback . Afsluiting

Tijdsindeling indien online voor iedere cursusdag

van 09.30 tot 12.00

pauze van 12.00 tot 13.00

van 13.00 tot 15.30

In de ochtend en in de middag

Er zijn lessen van 2 x 30 minuten, 2 minuten pauze, klassikaal

2 x 15 minuten in break-out rooms in groepjes van 2 tot 2 cursisten

2 minuten pauze tussendoor.

Aanvulling indien de gehele cursus online (ZOOM) wordt gegeven

Zolang de cursus online via ZOOM is wordt extra aandacht gegeven aan kennismaking en onderling contact om toch iedereen tijdens de cursus het gevoel te geven dat er sprake is van een groepsgevoel.

Met iedere cursist wordt voordat de online cursus begint met de docent een online kennismakingsgesprek gevoerd van tenminste 30 minuten. Omdat het belangrijk is een persoonlijke relatie tot stand te brengen, maar ook om de computeraansluiting te testen, de mogelijkheden om tijdens de les document materiaal met elkaar te delen (screenshare) en te oefenen en om uitleg te geven over het lesprogramma.

Tijdens de online lessen krijgen de cursisten de gelegenheid om in kleine groepjes lesmateriaal met elkaar bespreken en te oefenen in de break-out-rooms.

Ook wordt na afloop van de online les nog tijd gegeven aan cursisten om met elkaar wat informeler, als het ware bij de koffiemachine bij te praten en te netwerken.

Voordat iedere les begint krijgen de deelnemers een link naar een video met een door mij ingesproken en opgenomen PowerPoint presentatie les die gebruikelijk is in de normale lessen. Hierin staan ook al opdrachten die in de les worden uitgevoerd of bediscussieerd.

Aan het begin van iedere les wordt deze video nogmaals doorgenomen en kunnen vragen hierover gesteld worden.

Indien de omstandigheden het toelaten zal geprobeerd worden om cursisten tenminste eenmaal te laten komen naar mijn praktijk in Nuenen om een praktijkopdracht te maken en deze te bespreken. Daarvoor wordt dan een aparte afspraak gemaakt. Een dergelijke praktijkopdracht zal ongeveer 1 uur duren en zal dan, in de contacturen in les 3 in mindering worden gebracht als iedereen aan deze praktijkoefening heeft kunnen deelnemen.

Indien het tijdens de cursus mogelijk wordt om de cursus op locatie te geven wordt hieraan overgegaan in overleg met de deelnemers.

In deze bijzondere tijd kunnen en zullen bijzondere flexibele afspraken gemaakt worden. Ook al betekent dat zowel voor de docent als voor de cursisten meer tijd en meer inzet dan bij normale cursusedagen.

De bedoeling is - en inmiddels na ervaring in het geven van een aantal cursusedagen over dit onderwerp - dat het resultaat en de kwaliteit van de cursus niet hoeft te lijden onder online lessen. Dat blijkt ook omdat er inmiddels ook gewinning is aan online leskrijgen en lesgeven, zoals blijkt uit de feedback die hierover is gegeven, zodat de garantie er is dat de lesstof geheel behandeld kan worden.

De huiswerkopdracht wordt door iedere cursist in de les gepresenteerd. Tevoren krijgt de cursist schriftelijk feedback van de docent met een waardering of vragen om aanvullend onderzoek en moet tenminste voldoende geweest zijn naar het oordeel van de docent.

Contacturen	16 uren	Per cursist wordt 1 uur extra contacttijd gegeven.
Literatuurstudie	5 uren	
Vorbereiding les 1	2 uren	
Vorbereiding les 2	2 uren	
Vorbereiding les 3	4 uren	
Totaal	29 uren	